

OCENA SYTUACJI W HANDLU ZAGRANICZNYM PO TRZECH KWARTAŁACH 2019 ROKU (na podstawie danych wstępnych GUS)

Synteza

W okresie trzech kwartałów 2019 r. polski eksport towarów osiągnął 173,6 mld EUR, czyli poziom o 5% wyższy niż przed rokiem, a import 172,8 mld EUR, czyli był wyższy o 2,7%. Tym samym tempo wzrostu eksportu zbliża się do szacowanego przez MR poziomu 6% w całym 2019 r. Z kolei po stronie importu - inaczej niż zakładano – nie doszło w III kw. br. do oczekiwanego przyspieszenia dynamiki, co może to świadczyć o malejącej krańcowej skłonności do konsumpcji.

Efektom szybko rosnącego eksportu była wyraźna poprawa stanu zrównoważenia obrotów. Zeszloroczny deficyt, przekształcił się w nadwyżkę handlową, która po trzech kwartałach br. osiągnęła 826 mln EUR.

Dominującym rynkiem w wymianie handlowej pozostawała UE. W okresie trzech kwartałów br. eksport towarów do UE zwiększył się o 4%, do 138,6 mld EUR. Wśród krajów unijnych istniały wyraźne dysproporcje w dynamice eksportu. Z jednej strony nadal wolno rósł wywóz do trzech naszych głównych partnerów handlowych, tj. Niemiec (o 3,3%), Czech (o 0,4%) oraz Wielkiej Brytanii (o 2,2%), z drugiej zaś dynamicznie rosła sprzedaż m.in. do Francji (o 8,8%), Austrii (o 16,7%), Rumunii (12,5%).

Dobry wynik eksportu to m.in. zasługa postępującej dywersyfikacji geograficznej kierunków ekspansji zagranicznej naszych przedsiębiorstw. W obliczu słabszej koniunktury w strefie euro, polscy przedsiębiorcy coraz chętniej i częściej wykorzystują potencjał odległych i bardziej perspektywicznych regionów (w Ameryce czy Azji), co pozwala na ich dalszy i bardziej dynamiczny rozwój.

W okresie trzech kwartałów br. eksport na pozaunijne rynki rozwinięte zwiększył się o 11,5%, do blisko 12,2 mld EUR. Pod względem dynamiki sprzedaży wyróżniały się: USA (wzrost o 14%), Kanada (o 19%), Szwajcaria (o 9,5%) oraz Japonia (o 26%).

W dalszym ciągu dużym zainteresowaniem wśród polskich eksporterów cieszą się rynki WNP, gdzie eksport towarów w okresie pierwszych 9 miesięcy br. zwiększył się o 11,3%, do 11 mld EUR. Dynamiczny wzrost sprzedaży notowano do większości krajów tego ugrupowania. Szczególnie w tej grupie krajów rośnie eksport do Rosji (o 8,7%), co wynika z odbudowywania polskiego eksportu po rosyjskich sankcjach.

W tempie zbliżonym do średniego (o 5,1%) rósł eksport do pozostałych rynków słabiej rozwiniętych (spoza WNP) osiągając wartość 11,8 mld EUR). Wśród tej grupy krajów szczególnie szybko zwiększał się wywóz do Chin (o 27%), ZEA (o 88%), Republiki Korei (o 24%) czy Egiptu (o 75%).

W przekroju przedmiotowym, wśród ważniejszych pozycji w eksporcie, dynamicznie w analizowanym okresie rosła zagraniczna sprzedaż następujących towarów: *kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne i ich części i akcesoria* (o 8,5%), *maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części i akcesoria* (o 6,7%) oraz *pojazdy nieszynowe i ich części* (5,8%).

I. Koniunkturalne uwarunkowania zmian obrotów towarowych

W otoczeniu zewnętrznym Polski w okresie pierwszych trzech kwartałów br. widoczne było pogorszenie koniunktury, co znalazło odzwierciedlenie w słabszych wskaźnikach makroekonomicznych oraz pogorszeniu nastrojów wśród przedsiębiorców w wielu gospodarkach. To z kolei skłoniło międzynarodowe ośrodki analityczne do korekt *in minus* globalnego wzrostu PKB na rok 2019 r. (Międzynarodowy Fundusz Walutowy obniżył go o 0,2 pkt. proc. do 3%¹, Komisja Europejska o 0,3 pkt. proc., do 2,9%²).

Słaba koniunktura globalnej gospodarki idzie w parze z wyhamowywaniem handlu w wyniku rosnącego protekcjonizmu i podwyższonej niepewności geopolitycznej (w tym spór na linii USA-Chiny, brexit). Dodatkowo generowane są zakłócenia w globalnych łańcuchach dostaw, które zmniejszają zaufanie na rynku, a także przekładają się na spowolnienie inwestycji. Nie bez wpływu na handel, i całościowo na wzrost gospodarczy, pozostają również czynniki strukturalne, takie jak niski wzrost wydajności oraz starzenie się społeczeństwa w gospodarkach rozwiniętych.

Spowolnienie globalnego wzrostu PKB i handlu leży u podstaw szeroko zakrojonego geograficznie spowolnienia produkcji przemysłowej. W dużej mierze spowolnienie w tym sektorze było spowodowane zmniejszeniem globalnej produkcji pojazdów osobowych. W ciągu pierwszych dziewięciu miesięcy br. produkcja samochodów w Chinach, Niemczech, Japonii i USA spadła o prawie 8%. Recesja w przemyśle samochodowym jest efektem szeregu czynników, w tym wprowadzenia nowych ogólnoeuropejskich testów emisji w trzecim kwartale 2018 r., spadku popytu po wygaśnięciu zachęt podatkowych w Chinach oraz obniżenia zainteresowania pojazdami z silnikami wysokoprężnymi (w UE udział w rynku samochodów osobowych z silnikami diesla spadł o 16% w latach 2015-2018, ponieważ konsumenci zmienili swoje preferencje na rzecz pojazdów napędzanych silnikami benzynowymi, elektrycznych i hybrydowych)³.

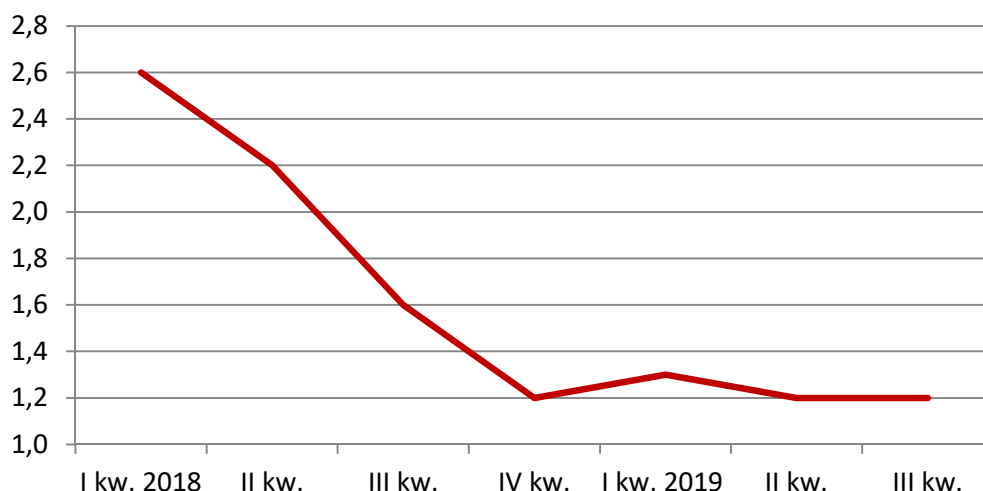
Ze stosunkowo dużym wyhamowaniem w omawianym okresie borykały się gospodarki strefy euro. Najnowszy odczyt dynamiki PKB strefy euro wskazuje na wzrost w III kw. 2019 r. na poziomie 1,2% r/r.

¹ W październiku br. wobec lipcowych projekcji.

² W październiku wobec wiosennych projekcji.

³ EBOR, Regional Economic Prospects in the EBRD Regions, listopad 2019 r., str. 5.

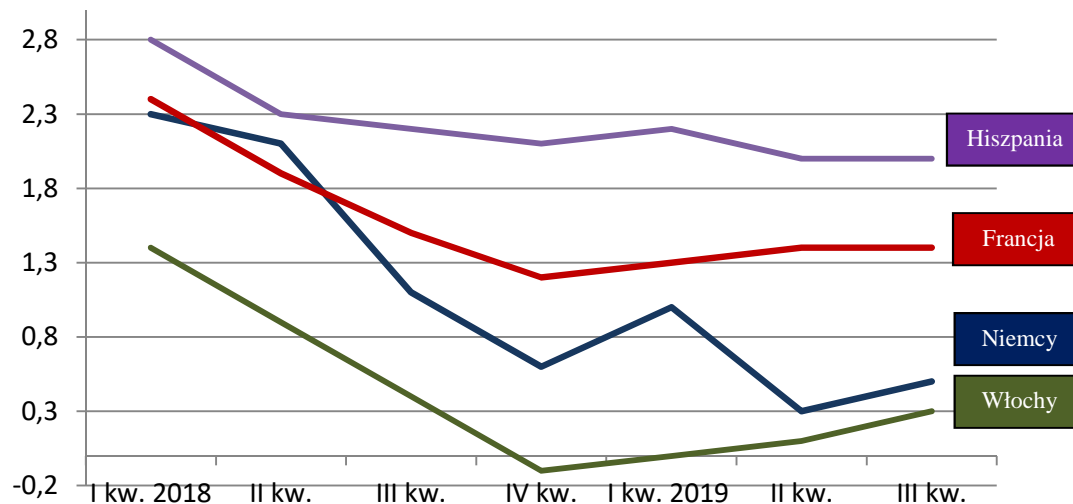
Wykres 1. PKB strefy euro w okresie I kw. 2018-III kw. 2019 r. (zmiana w %, r/r)

Źródło: DAG MR na podstawie wstępnych danych Eurostat.

Szczególnie wolno w 2019 r. rosły gospodarki Niemiec i Włoch, jakkolwiek w obu przypadkach w ostatnim okresie widać nieznaczną zmianę tendencji. Lepiej za to radziły sobie kraje spoza strefy euro, w tym należące do naszego regionu Czechy czy Węgry. Niemniej jednak u nich także widoczne było wyhamowywanie tempa wzrostu PKB w kolejnych kw. br. W Czechach tempo wzrostu PKB spowolniło z 2,7% w I kw. 2019 r. do 2,5% w III kw., z kolei na Węgrzech z 5,2% w I kw. do 4,8% w III kw.

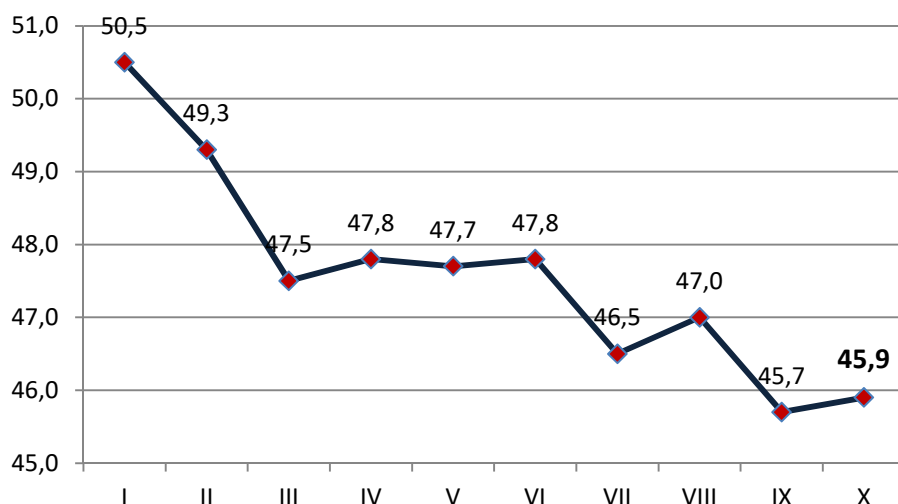
Wykres 2. PKB wybranych krajów strefy euro w okresie I kw. 2018-III kw. 2019 r. (zmiana w %, r/r)

Źródło: DAG MR na podstawie wstępnych danych Eurostat.

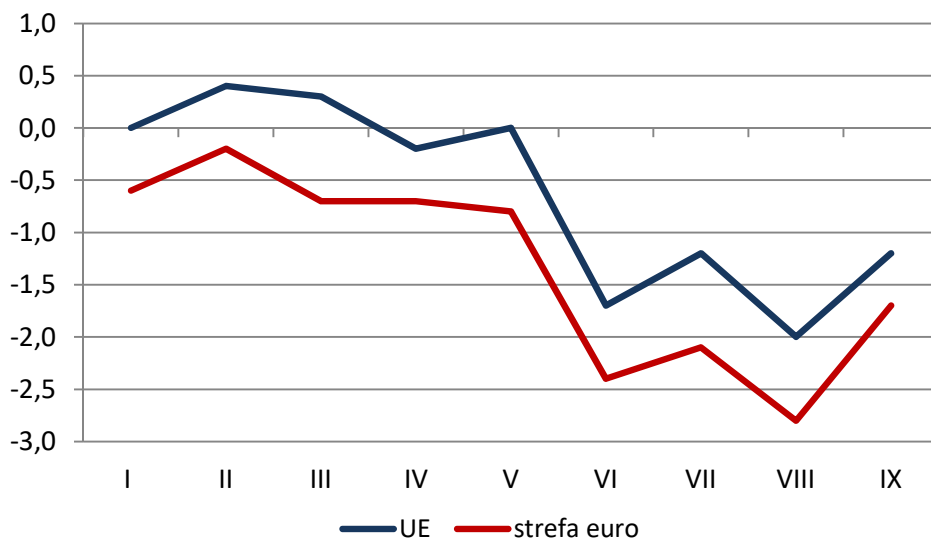
W bieżącym roku wiele parametrów opisujących koniunkturę krajów strefy euro uległo znacznemu pogorszeniu. W rezultacie spadku popytu zewnętrznego, w tym m.in. z Chin, znacząco zmniejszyła się aktywność w przemyśle w strefie euro, co znalazło swoje odzwierciedlenie w wynikach zarówno PMI dla przemysłu (od lutego br. przyjmuje wartości poniżej 50), jak i produkcji (spadki w całym omawianym okresie r/r).

Wykres 3. PMI dla przemysłu strefy euro w okresie I-X 2019 r. (w pkt.)

Źródło: DAG MR na podstawie danych IHS Markits.

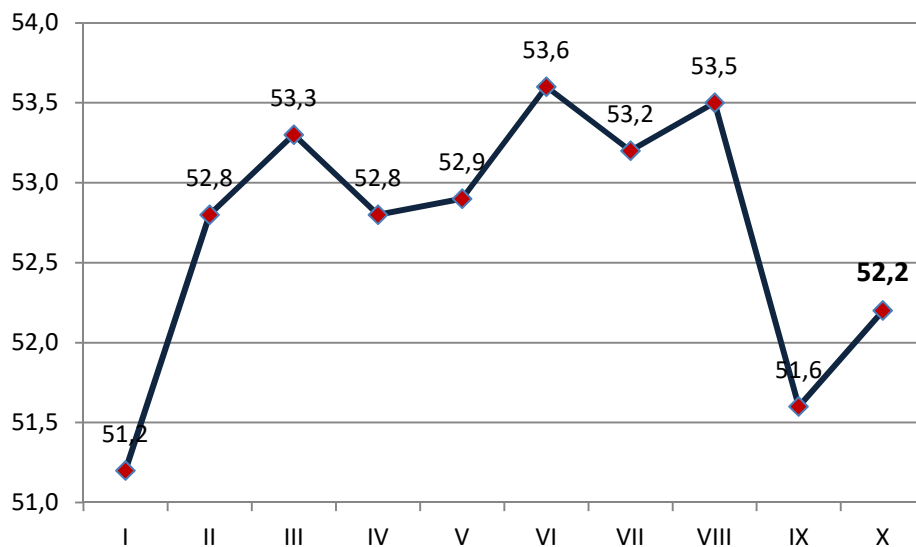
Wykres 4. Produkcja przemysłowa UE i strefy euro w okresie I-IX 2019 r. (zmiana w %, r/r)

Źródło: DAG MR na podstawie danych Eurostat.

Nadal wyjątkowo odporny na recesyjne tendencje w strefie euro pozostaje sektor usługowy, co może świadczyć o relatywnie dobrej kondycji rynku pracy naszych parterów. Tendencja narastania różnic w poziomie aktywności pomiędzy sektorami przemysłowymi (na minus) i usługowymi (na plus) jest powszechnym zjawiskiem w skali globalnej.

Wykres 5. PMI dla usług strefy euro w okresie I – X 2019 r. (w pkt.)

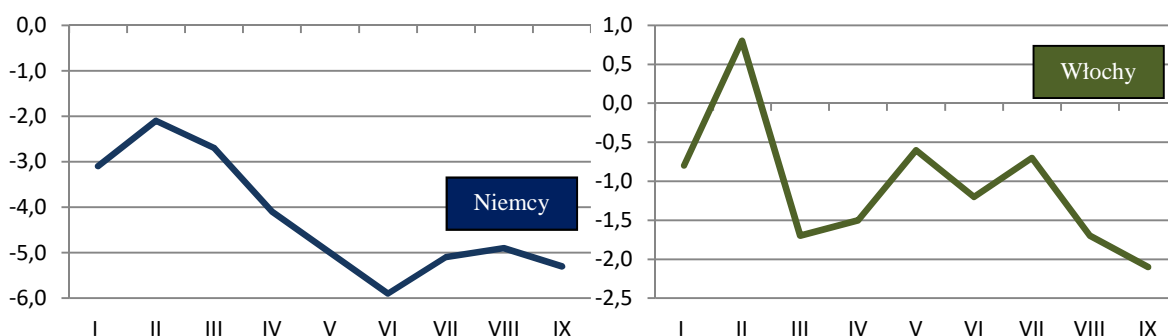
Źródło: DAG MR na podstawie danych IHS Markits.

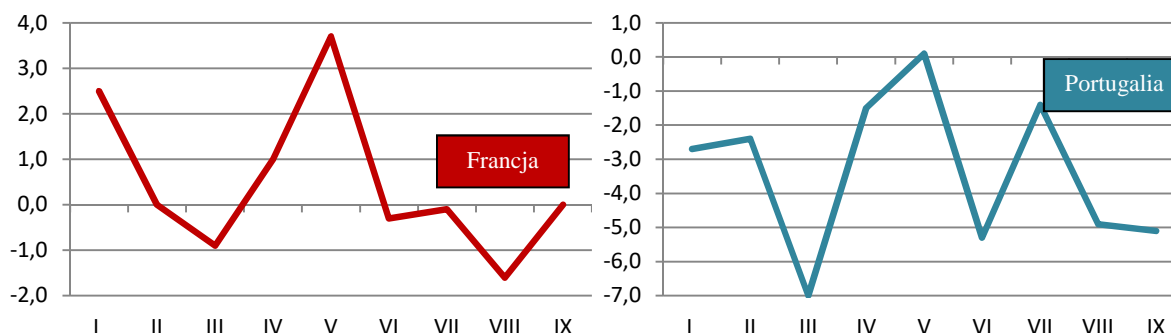
Pogorszenie koniunktury w strefie euro przełożyło się na wyhamowanie ich wymiany handlowej. W skali trzech kwartałów br. eksport strefy euro do reszty świata wzrósł o 2,9%, a import o 2,7%. Szczególnie wolno rósł handel naszego najważniejszego partnera handlowego Niemiec – eksport o 1%, import o 2%, jak również Włoch (eksport o 2%, import o 1%) czy Hiszpanii (eksport i import po 1%).

Źródłem pogorszenia danych ze strefy euro w znacznej mierze jest gospodarka niemiecka i jej sektor przemysłowy. Obecne globalne spowolnienie silnie dotyka bowiem branżę motoryzacyjną, będącą jednym z filarów niemieckiej gospodarki. Powoduje to, że indeksy koniunktury naszego zachodniego sąsiada kształtują się na wyjątkowo słabych poziomach. Wskaźnik PMI dla przemysłu cały rok kształtował się poniżej 50 pkt., a produkcja przemysłowa nieprzerwalnie od listopada ub.r. notuje spadki, pomimo chwilowego lekkiego wyhamowania spadków w II poł. roku.

Warto podkreślić, że spadki aktywności w przemyśle notuje większość dużych krajów strefy euro.

Wykres 6. Produkcja przemysłowa wybranych krajów strefy euro w okresie I-IX 2019 r. (zmiana w %, r/r)

Źródło: DAG MR na podstawie wstępnych danych Eurostat.

Amerykańska gospodarka z kolei w III kw. wzrosła o 2,1% (r/r) wobec 2% w II kw. i 3,1 w I kw.⁴. Na spowolnienie gospodarcze USA w szczególności wpływ miały słabnące inwestycje w wyniku intensyfikacji napięć amerykańsko-chińskich i niepewności w zakresie polityki handlowej. Z drugiej strony korzystnie w USA kształtowały się wskaźniki dot. zatrudnienia i konsumpcji.

Chińska gospodarka także wykazywała tendencje do hamowania – z wzrostu o 6,4 % w I kw. 2019 r., poprzez 6,2% w II kw. do 6%⁵ w III kw., tj. najniższego poziomu wzrostu od kilku dekad. Jest to głównie rezultatem spowolnienia popytu wewnętrznego oraz eskalacji napięć gospodarczych z USA. Konsumpcja pozostaje główną siłą napędową Chin, lecz jej udział we wzroście gwałtownie spadł w tym roku, z ok. 5 pkt. proc. w 2018 r. do zaledwie 3,6. pkt. proc. w III kw. 2019 r. Wkład inwestycji we wzrost był również znacznie niższy niż w 2018 r., natomiast pozytywny wkład eksportu netto był efektem raczej słabnącego importu niż przyspieszenia w eksporcie.

Na kształtowanie się polskich obrotów towarowych z zagranicą pewien wpływ ma również sytuacja ekonomiczna Wspólnoty Niepodległych Państw, w tym szczególnie Rosji. Według listopadowych szacunków Federalnej Służby Statystycznej „Rosstat” w III kw. br. w ujęciu rocznym PKB Rosji wzrósł o 1,7%, wobec 0,9% w II kw. i 0,5% w I kw. Głównymi motorami wzrostu w III kw. były: rolnictwo (wzrost o 5,1% r/r), przemysł jako całość (+2,9%, w tym górnictwo) i handel hurtowy (+3,8%). Handel hurtowy rósł głównie dzięki sprzedaży gazu⁶.

W ślad za słabnącą koniunkturą i produkcją wyhamowuje popyt na ropę, co jednocześnie przekłada się na spadek jej cen – wg danych EIA w okresie pierwszych trzech kwartałów br. średniomiesięczna cena ropy Brent była o ok. 10% niższa niż przed rokiem.

Z kolei wśród ważniejszych **uwarunkowań wewnętrznych** wymiany towarowej Polski z zagranicą w okresie I-III kw. 2019 r. należy wymienić m.in.:

- Utrzymanie dynamicznego rozwoju gospodarczego w Polsce. MR szacuje, że w ujęciu narastającym w okresie styczeń-wrzesień br. nasz wzrost gospodarczy ukształtował się na poziomie ok. 4,4% r/r. W samym III kw. 2019 r. wg danych GUS wyniósł 3,9% r/r (w cenach stałych). Przyrost realnego PKB stawia naszą gospodarkę w gronie liderów wzrostu w całej Unii Europejskiej. Główną siłą napędową polskiej gospodarki pozostaje

⁴ Dane Bureau of Economic Analysis.

⁵ *European Economic Forecast*, Jesień 2019 r., str. 156.

⁶ Dane z Biuletynu Ekonomicznego Ambasady RP w Moskwie, Listopad 2019 r.

konsumpcja (wzrost w III kw. br. wyniósł 4,0% r/r). Czynnikiem wspierającym konsumpcję są dobre nastroje konsumentów, którym – wg analityków NBP – sprzyjały wypłaty świadczeń w ramach programu „Emerytura+”, rozszerzenie programu „Rodzina 500+”, a także zapowiadana obniżka podatku dochodowego.

- Poprawę na rynku pracy - na koniec września br. stopa bezrobocia rejestrowanego wyniosła 5,1%, tj. historyczne minimum. Jednocześnie wzrastają zatrudnienie i płace.
- Relatywnie pozytywne tendencje w branży przemysłowej. Według danych GUS w okresie styczeń-wrzesień br. produkcja sprzedana przemysłu była o 4,5% wyższa w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku.

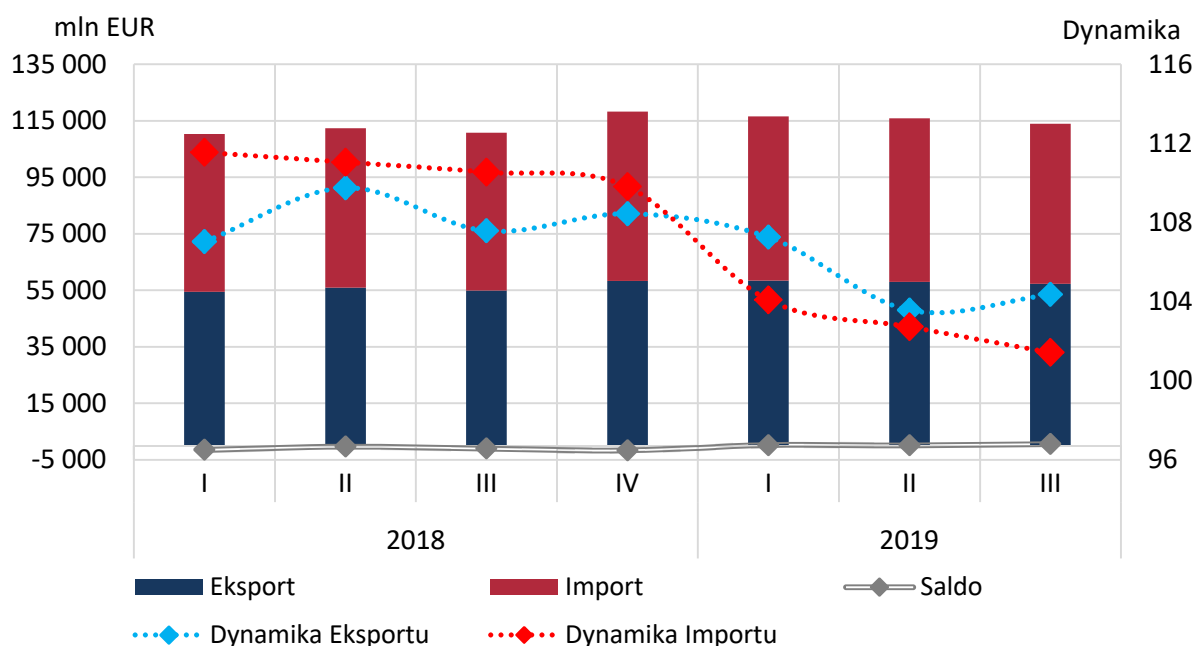
II. Obroty towarowe handlu zagranicznego Polski ogółem

W okresie trzech kwartałów 2019 r. polski eksport towarów wzrósł o 5%, a import o 2,7%, do wartości odpowiednio: 173,6 mld EUR oraz 172,8 mld EUR. Wyprzedzenie eksportowe zaowocowało wyraźną poprawą stanu zrównoważenia obrotów. **Zeszlatoroczny deficyt w wysokości 2,9 mld EUR został przekształcony w nadwyżkę handlową na poziomie 826 mln EUR.**

W omawianym okresie stabilizująco na dynamikę polskiego eksportu oddziaływała postępująca dywersyfikacja kierunków ekspansji zagranicznej.

Wśród krajów, do których w ostatnim okresie dynamicznie rósł nasz eksport wymienia się m.in. USA i Chiny, co w pewnej części może być pokłosiem efektu przesunięć handlu w efekcie trwającej amerykańsko-chińskiej wojny handlowej. Nałożenie ceł na chiński import do USA, spowodowało bowiem wzrost ich cen na rynku amerykańskim, a tym samym zmniejszenie ich konkurencyjności cenowej. To z kolei mogło doprowadzić do poszukiwania przez amerykańskich importerów tańszych dostawców z Europy (w tym z Polski). W podobny sposób można tłumaczyć zwiększony popyt na polskie towary ze strony Chin.

Wykres 7. Obroty towarowe handlu zagranicznego Polski w okresie I kw. 2018 – III kw. 2019

Źródło: DAG MR na podstawie danych GUS.

W okresie trzech kwartałów br. notowano znaczące dysproporcje w dynamice obrotów towarowych wyrażonych w różnych walutach. Biorąc pod uwagę trzy najważniejsze w naszych rozliczeniach handlowych waluty, tj. EUR, USD i PLN najszybciej rosły obroty wyrażone w złotych. Nieznacznie natomiast wolniej w EUR, co wynikało z umocnienia EUR wobec PLN o 1,2%. Najniższe dynamiki natomiast notowano dla obrotów w ujęciu dolarowym, co było pokłosiem aprecjacji kursu USD do PLN aż o 7,5%.

Tabela 2. Obroty towarowe Polski ogółem w okresie I-III kw. 2019 r. i analogicznym okresie ub.r. wyrażone w USD, EUR i PLN

I-IX 19r. [mln EUR]			I-IX 18r. [mln EUR]			Dynamika [%]	
mln EUR							
173 640	172 815	826	165 307	168 205	-2 898	105,0	102,7
mln PLN							
745 896	742 269	3 627	700 641	712 927	-12 286	106,5	104,1
mln USD							
195 572	194 652	919	197 683	201 133	-3 450	98,9	96,8

Źródło: DAG MR na podstawie danych GUS.

Poniżej przedstawiono listę 10 najważniejszych rynków eksportowych i importowych w okresie I-III kw. 2019 r. wraz ze wskazaniem czy dany rynek zachował pozycję (-) na liście czy też został na niej przesunięty w górę (↑) lub w dół (↓).

Tabela 3. Lista 10 najważniejszych rynków eksportowych Polski w okresie I-III kw. 2019 r.

	Kraj	Udział w %	Awans/ Spadek
1.	 Niemcy	27,7	-
2.	 Czechy	6,1	-
3.	 Wlk. Brytania	6,0	-
4.	 Francja	5,8	-
5.	 Włochy	4,6	-
6.	 Niderlandy	4,5	-
7.	 Rosja	3,1	-
8.	 USA	3,0	↑
9.	 Węgry	2,8	↑
10.	 Szwecja	2,8	↓

Źródło: DAG MR na podstawie danych GUS.

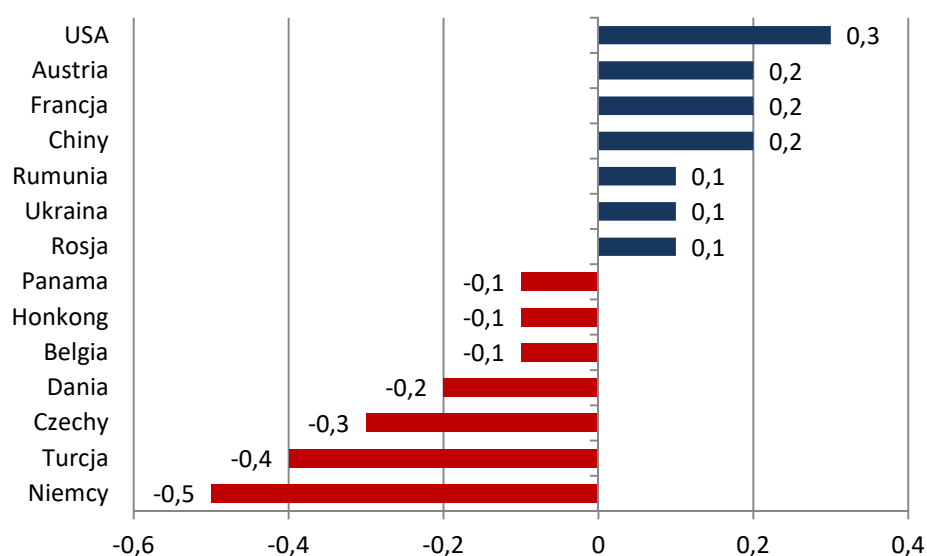
Tabela 4. Lista 10 najważniejszych rynków importowych Polski w okresie I-III kw. 2019 r.

	Kraj		Udział w %	Awans/ Spadek
1.		Niemcy	22,0	-
2.		Chiny	12,3	-
3.		Rosja	6,1	-
4.		Włochy	4,9	-
5.		Niderlandy	3,7	-
6.		Francja	3,7	-
7.		Czechy	3,3	-
8.		USA	3,2	-
9.		Belgia	2,3	-
10.		Hiszpania	2,3	↑

Źródło: DAG MR na podstawie danych GUS.

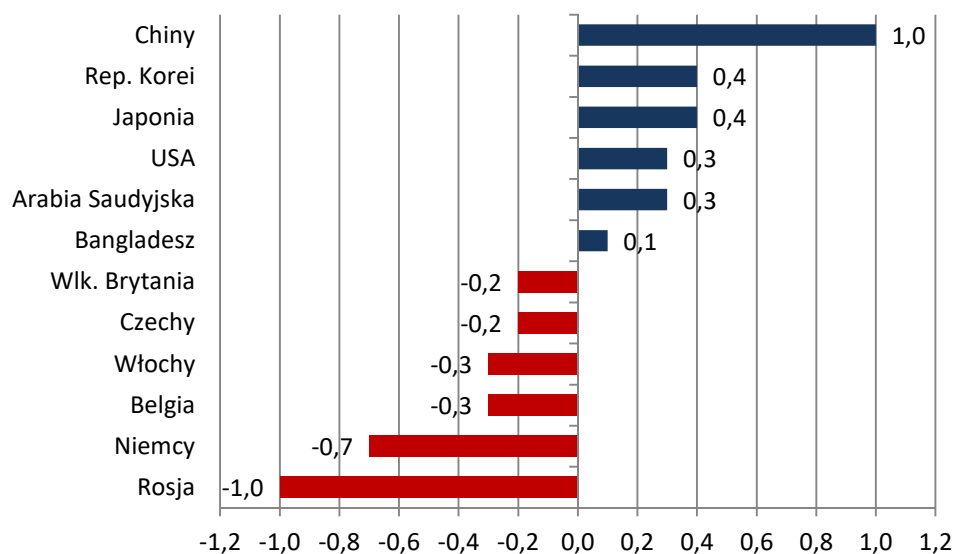
Poniżej natomiast pokazano kraje, które w okresie trzech kwartałów br. najbardziej zyskały oraz najbardziej straciły w naszym wywozie oraz przywozie.

Wykres 8. Kraje, które najbardziej zyskały/straciły w Polskim eksporcie w okresie I-III kw. 2019 r. (zmiana udziału w pkt. proc. r/r)

Źródło: DAG MR na podstawie danych GUS.

Wykres 9. Kraje, które najbardziej zyskały/straciły w Polskim imporcie w okresie I-III kw. 2019 r. (zmiana udziału w pkt. proc. r/r)

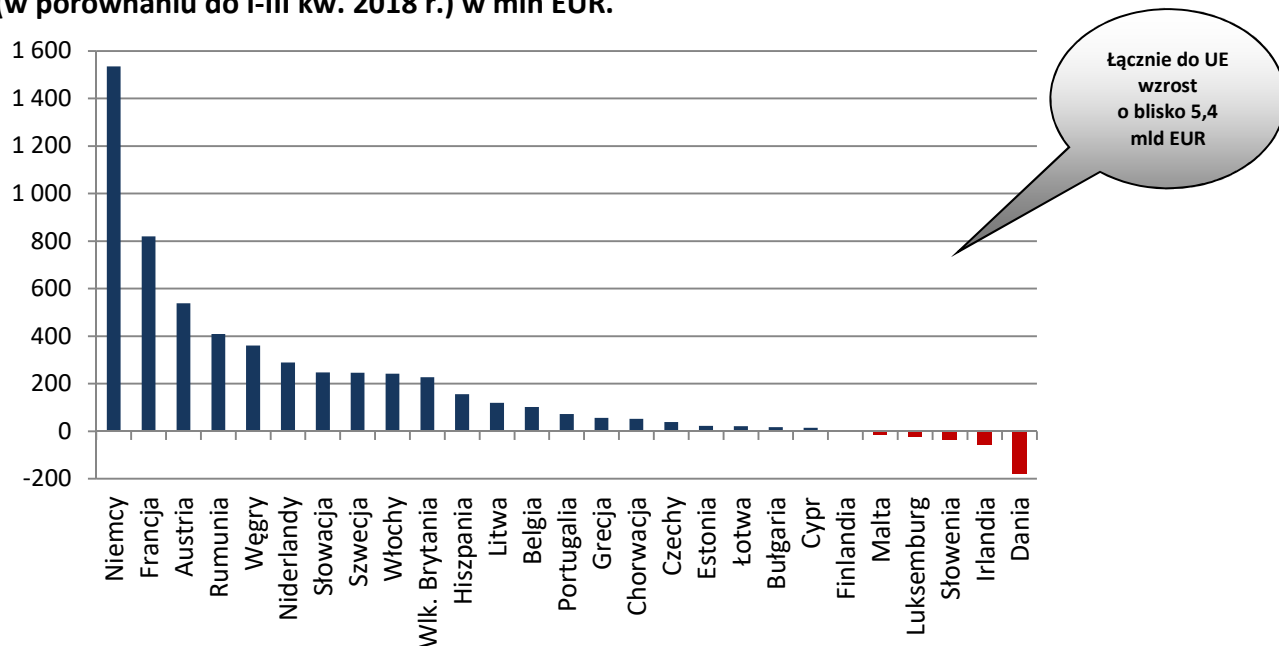
Źródło: DAG MR na podstawie danych GUS.

III. Zmiany obrotów w przekroju geograficznym

W okresie trzech kwartałów br. eksport towarów do UE zwiększył się o 4%, do 138,6 mld EUR. Wzrost sprzedaży notowano do 21 krajów unijnych, i co ważne na tej liście znalazły się wszystkie kluczowe kierunki naszego eksportu. Niemniej wśród krajów unijnych istniały wyraźne dysproporcje w dynamice eksportu. Nadal relatywnie wolno rósł wywóz do trzech naszych głównych partnerów handlowych, tj. Niemiec (o 3,3%, z tym, że w ujęciu wartościowym był to wzrost najwyższy w całej UE, który osiągnął 1,5 mld EUR), Czech (o 0,4%) oraz Wielkiej Brytanii (o 2,2%). W przypadku Niemiec można to tłumaczyć silnym wyhamowaniem przemysłu, w wyniku problemów kluczowego dla niemieckiej gospodarki sektora motoryzacyjnego. Przełożyło się to jednocześnie na spadki wywozu najważniejszych pozycji w polskim eksporcie do Niemiec, tj. części i akcesoriów samochodowych (o 1%) oraz samochodów osobowych (o ok. 2,5%). Natomiast w przypadku ograniczonego wzrostu wywozu do Wielkiej Brytanii decydująca była znaczna niepewność, co do terminu i charakteru wystąpienia z UE.

Z drugiej jednak strony w UE znalazły się również rynki, które w omawianym okresie napędzały nasz eksport, tj. m.in. Francja (wzrost eksportu o 8,8%), Austria (o 16,7%), Rumunia (12,5%) oraz Węgry (o 8,1%).

Wykres 10. Wzrost/spadek eksportu do państw UE w okresie I-III kw. 2019 r. (w porównaniu do I-III kw. 2018 r.) w mln EUR.

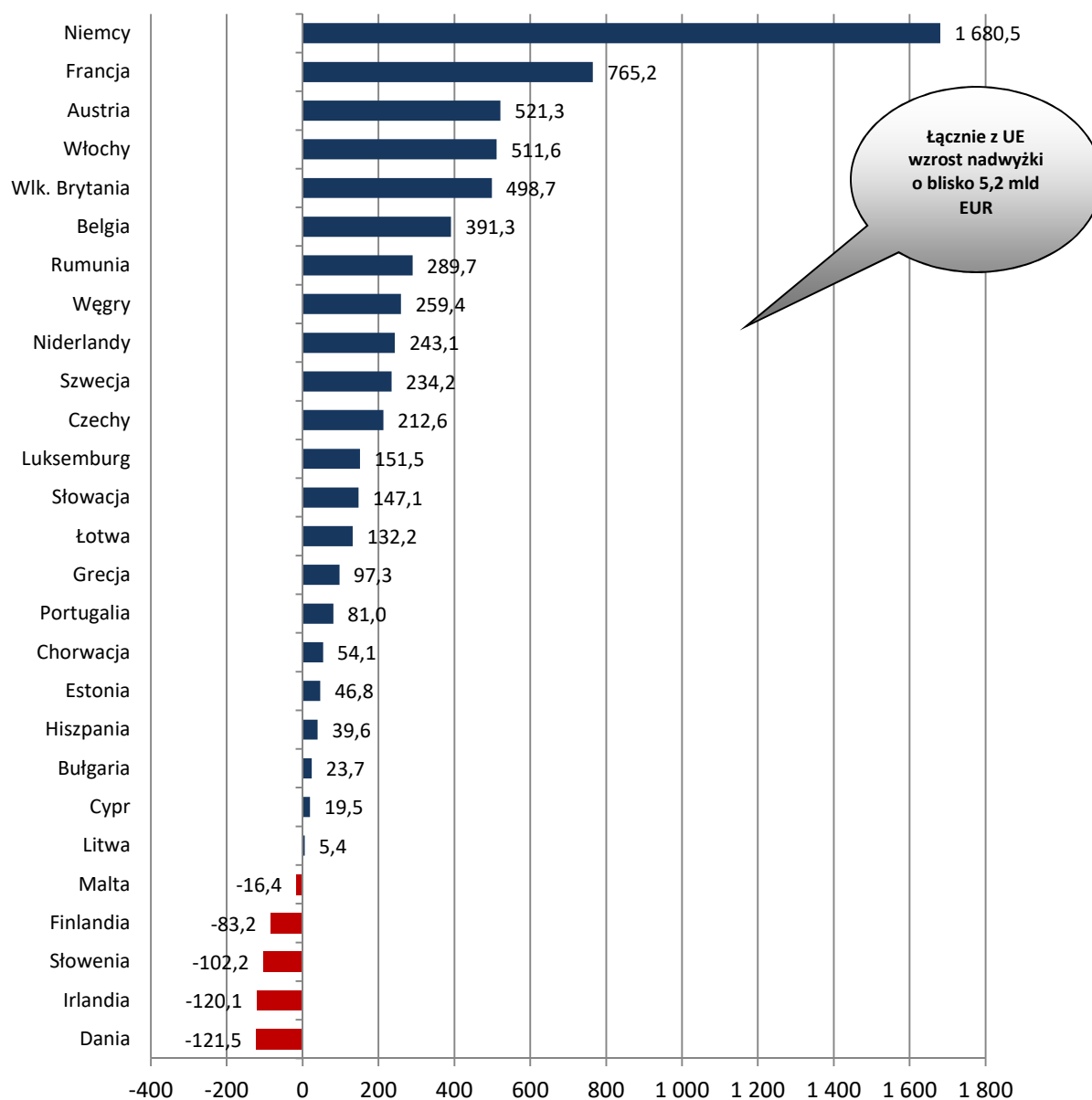

Źródło: DAG MR na podstawie wstępnych danych GUS.

Po stronie importu z UE notowano niewielki wzrost na poziomie 0,2%, przy czym z głównego rynku, tj. Niemiec nastąpił jego spadek o 0,4%.

Wyprzedzenie eksportowe w wymianie z UE, zaowocowało wyraźnym zwiększeniem nadwyżki obrotów – aż o 5,2 mld EUR (do 38,6 mld EUR), w tym największą poprawę salda odnotowano z Niemcami i Francją.

Wykres 11. Zmiana salda obrotów towarowych z państwami UE w okresie I-III kw. 2019 roku (w porównaniu do I-III kw. 2018 r.) w mln EUR.

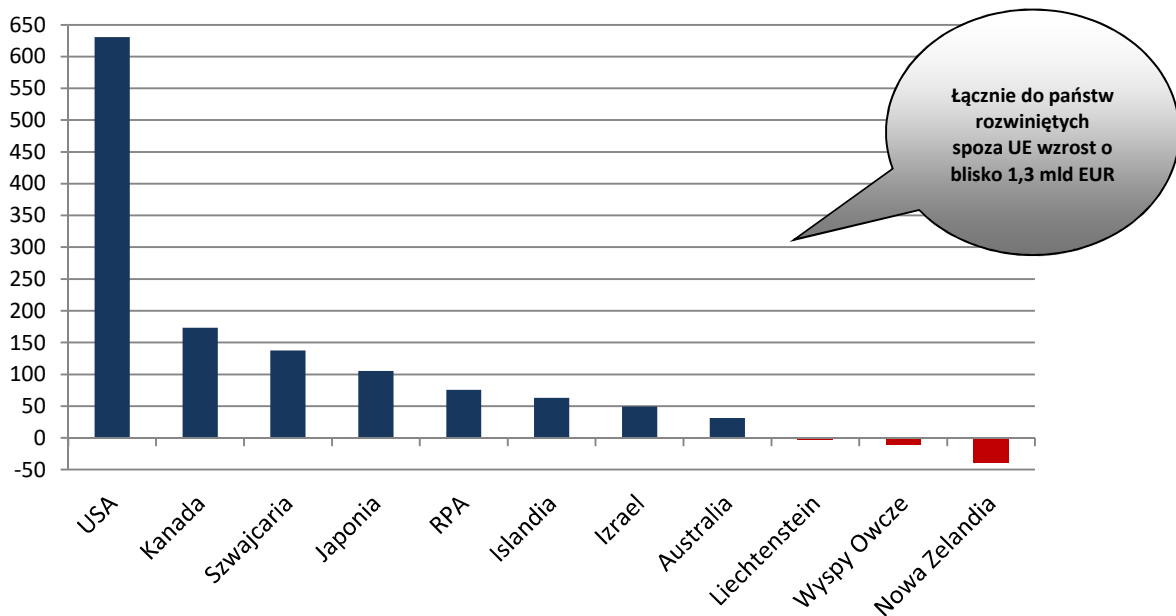
Źródło: DAG MR na podstawie wstępnych danych GUS.

W okresie trzech kwartałów br. nadal dynamicznie rosły obroty z pozaunijnymi rynkami rozwiniętymi. Eksport do tej grupy zwiększył się o 11,5%, do blisko 12,2 mld EUR, w tym do: USA o 14%, Kanady o 19%, Szwajcarii o 9,5% oraz Japonii o 26%.

Dynamiczny wzrost sprzedaży na rynek amerykański, może być rezultatem, wyżej wspomnianych przesunięć handlu w reakcji na konflikt handlowy z Chinami. Z kolei wyraźne przyspieszenie wywozu do Japonii, w dużym stopniu można tłumaczyć wejściem w życie 1 lutego 2019 r. umowy o partnerstwie gospodarczym między Unią Europejską a Japonią (ang. *The Agreement between the European Union and Japan for an Economic Partnership*, tzw. Umowa EPA).

Natomiast znaczący wzrost sprzedaży do Kanady może częściowo wynikać z wyjątkowo niskiej bazy odniesienia (w 2018 r. eksport na ten rynek zwiększył się zaledwie o 1,4%, podczas gdy rok wcześniej, tj. 2017 r. spadł o 6,5%).

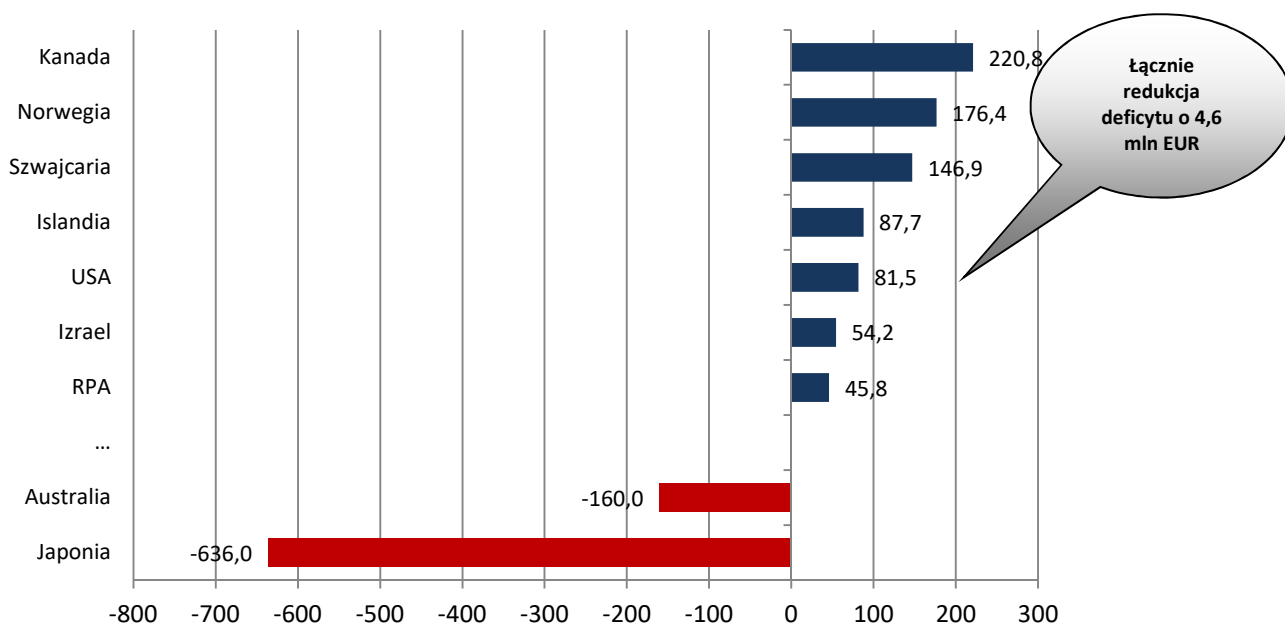
Wykres 12. Wzrost/spadek eksportu do wybranych państw rozwiniętych gospodarczo spoza UE w okresie I-III kw. 2019 r. (w porównaniu do I-III kw. 2018 r.) w mln EUR.

Źródło: DAG MR na podstawie wstępnych danych GUS.

W nieznacznie wolniejszym tempie co eksport rósł przywóz z tych rynków (o 10,4%), w efekcie czego deficyt obrotów utrzymał się na zbliżonym poziomie co przed rokiem (ok. 1,1 mld EUR). Największą poprawę stanu zrównoważenia odnotowano z Kanadą i Norwegią, a największe jego pogorszenie z Japonią.

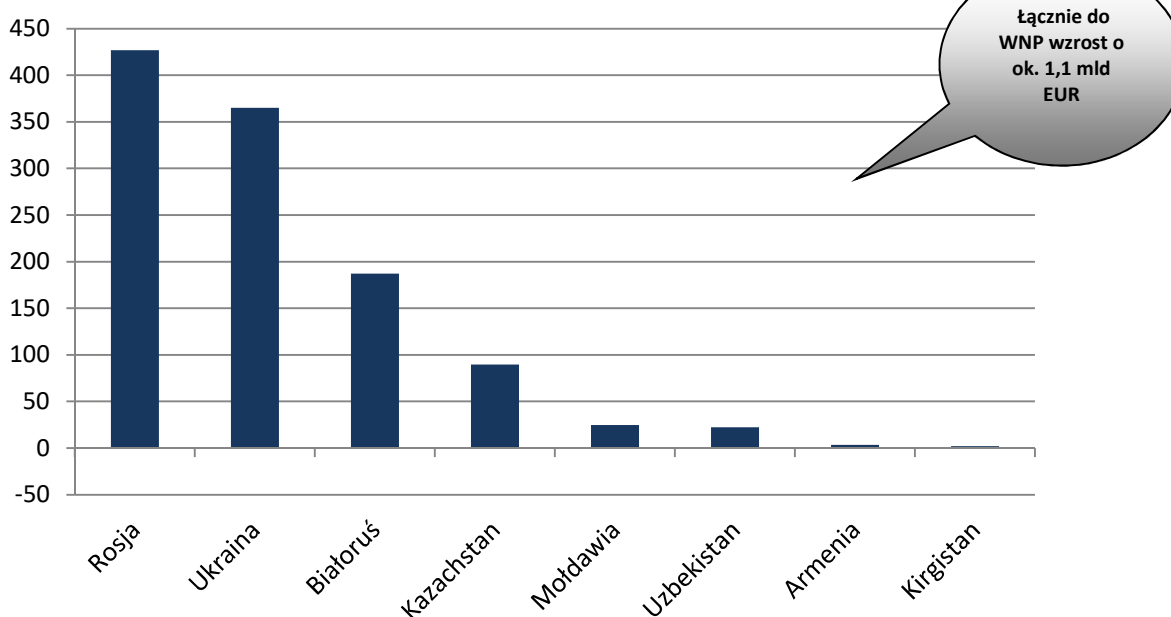
Wykres 13. Zmiana salda obrotów towarowych z pozauijnymi rynkami rozwiniętymi w okresie I-III kw. 2019 r. (w porównaniu do I-III kw. 2018 r.) w mln EUR

Źródło: DAG MR na podstawie danych GUS.

W okresie pierwszych dziewięciu miesięcy 2019 r. nasi eksporterzy nadal intensywnie rozwijali sprzedaż do krajów WNP. Eksport towarów do tej grupy zwiększył się o 11,3%, do 11 mld EUR. Dynamiczny wzrost sprzedaży notowano do większości krajów tego ugrupowania, w tym do Rosji o 8,7%, na Ukrainę o 11,2%, Białoruś o 18,1% oraz do Kazachstanu o 28,5%.

Wykres 14. Wzrost/spadek eksportu (w ujęciu nominalnym) do wybranych państw WNP w okresie I-III kw. 2019 r. (w porównaniu do I-III kw. 2018 r.) w mln EUR

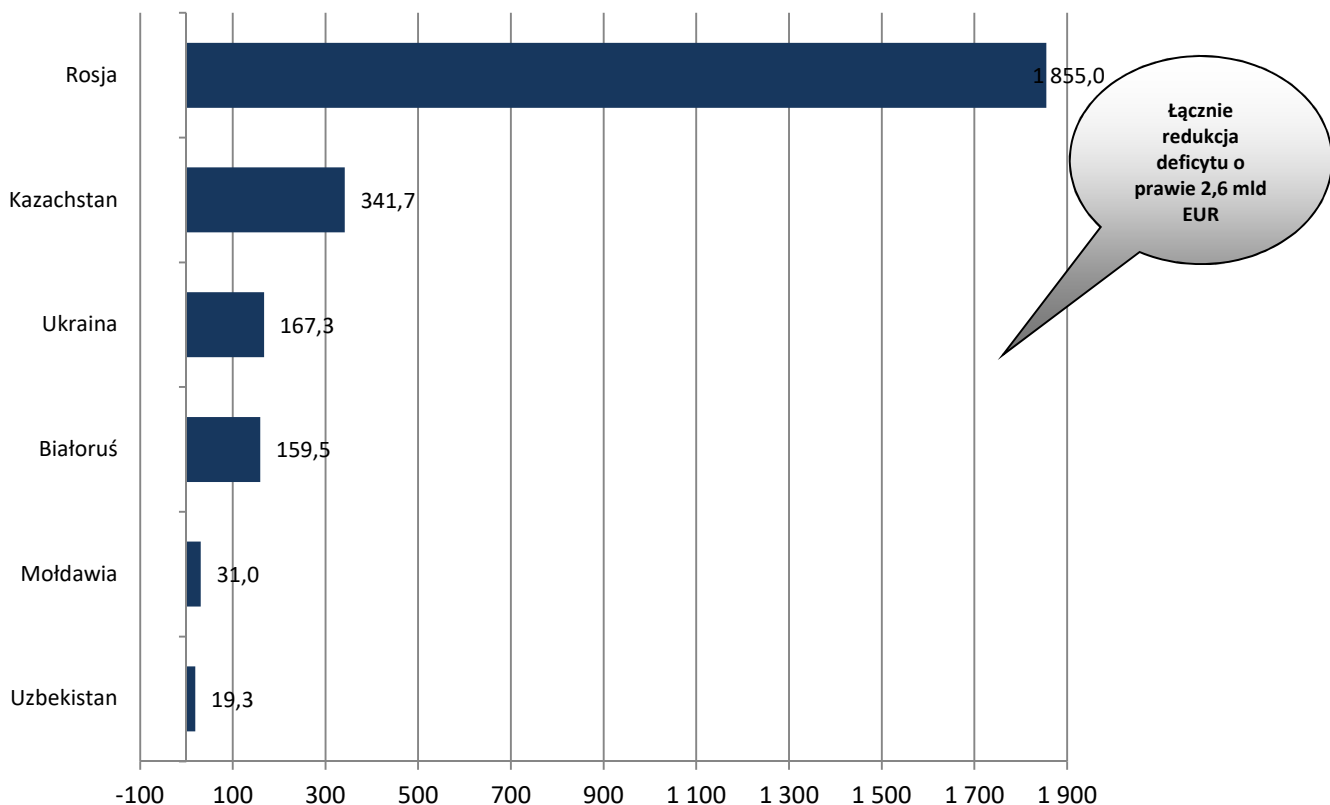

Źródło: DAG MR na podstawie danych GUS.

Odwrotny trend notowano po stronie importu z krajów WNP, który spadł w analizowanym okresie o ok. 9%, do 14,6 mld EUR. Zdecydowało o tym zmniejszenie przywozu z Rosji o 12%, co było pokłosiem spadku importu (w ujęciu nominalnym) ropy w rezultacie obniżenia ich cen. Z drugiej jednak strony dynamicznie w omawianym okresie rósł przywóz z Ukrainy (o 10,5%).

Wyniki obrotów z WNP przełożyły się na zdecydowaną redukcję deficytu z tą grupą krajów, tj. aż o blisko 2,6 mld EUR, do 3,6 mld EUR. W szczególności zdecydowała o tym poprawa stanu zrównoważenia obrotów z Rosją – o blisko 1,9 mld EUR.

Wykres 15. Zmiana salda obrotów towarowych z WNP w okresie I-III kw. 2019 r. (w porównaniu do I-III kw. 2018 r.) w mln EUR

Źródło: DAG MR na podstawie danych GUS.

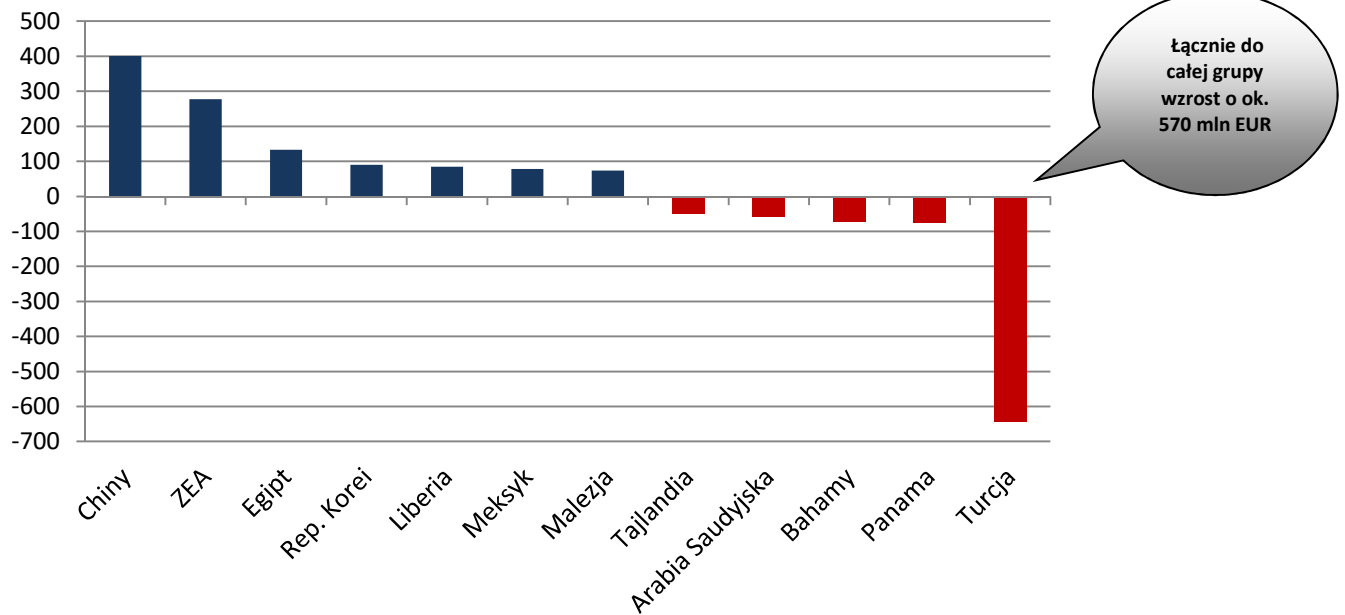
W tempie zbliżonym do średniego rósł eksport do pozostałych rynków słabiej rozwiniętych (spoza WNP), tj. o 5,1% (do 11,8 mld EUR). Wśród tej grupy krajów szczególnie szybko zwiększał się wywóz do Chin (o 27%), co jak zostało wyżej wskazane po części może być efektem przesunięć w handlu międzynarodowym. Niemniej na wysoką dynamikę wywozu do Chin wpłynęło również wyraźne przyspieszenie eksportu mięsa drobiowego w rezultacie ponownego otwarcia we wrześniu 2018 r. rynku chińskiego na polski drób. W ciągu kilku miesięcy stał się on najważniejszą pozycją w polskim eksporcie rolno-spożywczym do tego kraju.

Wysoki wzrost sprzedaży notowano również do: ZEA (o ok. 88%), Republiki Korei (o 24%) czy Egiptu (o ok. 75%). Zdołało to z nawiązką skompensować głęboki spadek eksportu do Turcji (o

ponad 30%), na co decydujący wpływ miała zła koniunktura gospodarki tureckiej i głęboka deprecjacja liry.

Jednocześnie wyraźne dysproporcje w dynamice eksportu Turcji i Chin spowodowały, że Chiny – kosztem Turcji – awansowały na 1. pozycje na liście najważniejszych odbiorców polskich towarów wśród krajów słabiej rozwiniętych spoza WNP.

Wykres 16. Wzrost/spadek eksportu do wybranych państw słabiej rozwiniętych spoza WNP w okresie I-III kw. 2019 r. (w porównaniu do I-III kw. 2018 r.) w mln EUR

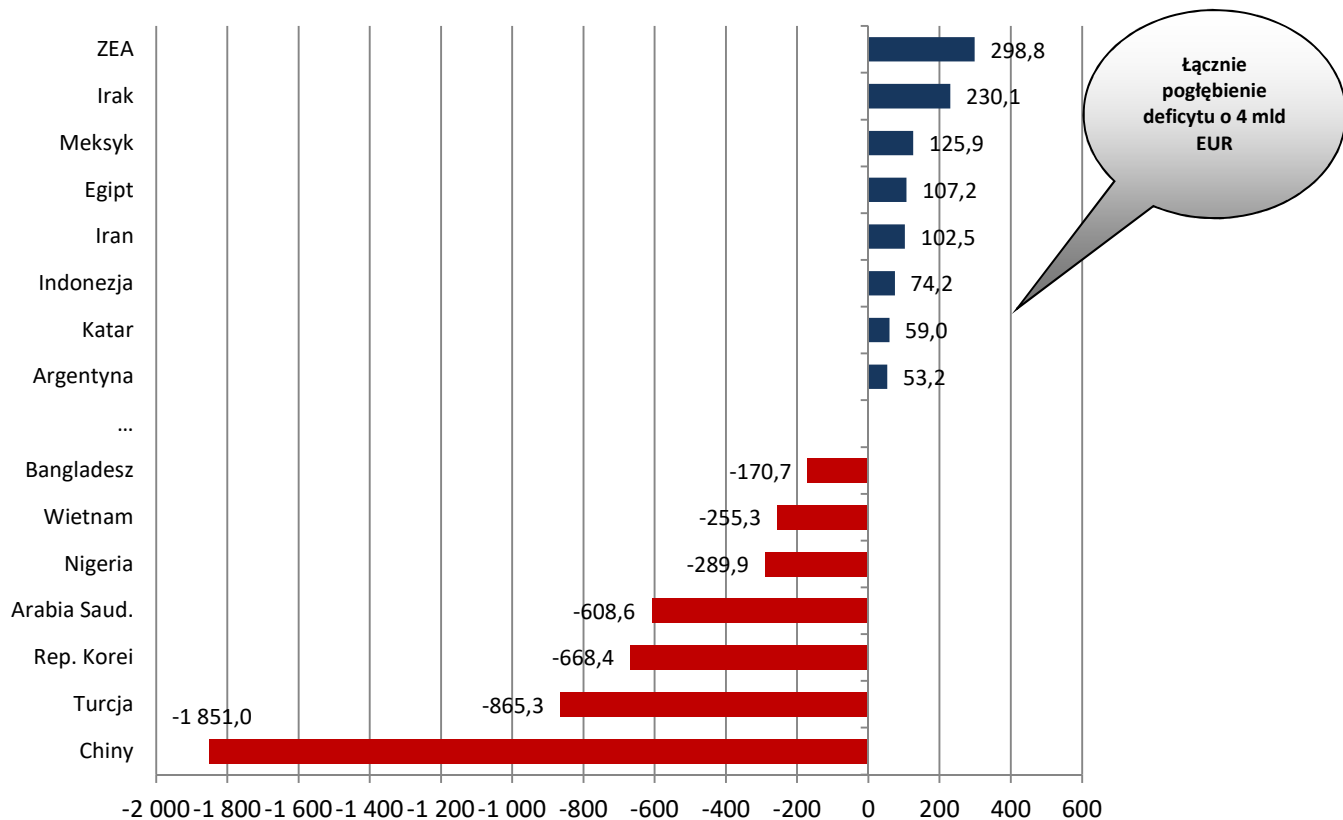

Źródło: DAG MR na podstawie danych GUS.

Ponad 2-krotnie szybciej niż eksport, w okresie trzech kwartałów br. zwiększył się import z tej grupy krajów (tj. o 11,5%, do 44,9 mld EUR). Szczególnie dynamicznie rósł on z Chin (o ok. 12%) oraz Republiki Korei (o ok. 27%).

Z grupą krajów słabiej rozwiniętych (spoza WNP) notujemy pokaźny deficyt, który w okresie trzech kwartałów br. pogłębił się o dalsze 4 mld EUR, do blisko 33,1 mld EUR. Stan zrównoważenia naszych obrotów szczególnie pogorszył się w wymianie z: Chinami i Turcją.

Wykres 17. Zmiana salda obrotów towarowych z państwami słabiej rozwiniętymi spoza WNP w okresie I-III kw. 2019 r. (w porównaniu do I-III kw. 2018 r.) w mln EUR

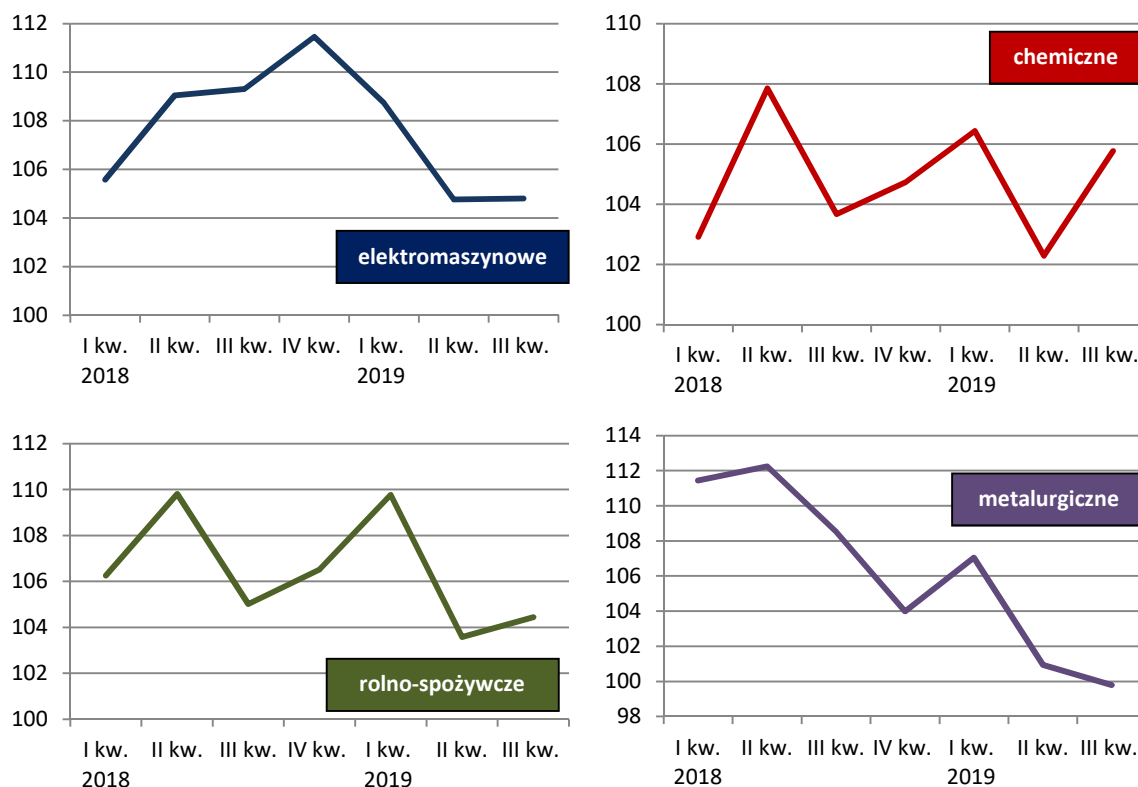
Źródło: DAG MR na podstawie danych GUS.

IV. Zmiany obrotów w przekroju towarowym

W okresie I-III kw. 2019 roku szybszy niż przeciętnie wzrost eksportu (r/r) odnotowano w przypadku:

- **wyrobów przemysłu lekkiego** – o 10,8%, do blisko 8,6 mld EUR,
- **wyrobów ceramicznych** – o 9,6%, do blisko 4,4 mld EUR,
- **wyrobów przemysłu elektromaszynowego** – o 6,1%, do 69,6 mld EUR oraz
- **artykułów rolno-spożywczych** – o 5,8%, do 23,1 mld EUR.

Wykres 18. Dynamika eksportu w głównych grupach towarowych w okresie I kw. 2018 – III kw. 2019 (r/r).

Źródło: DAG MR na podstawie danych GUS.

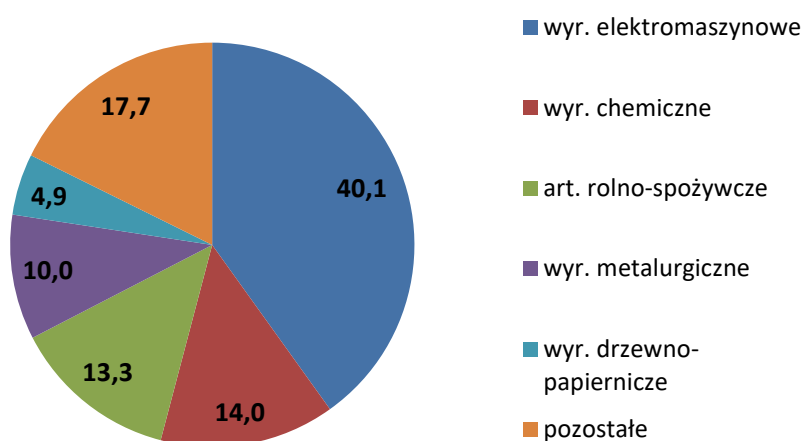
Tradycyjnie już największy udział w polskiej wymianie towarowej z zagranicą, zarówno po stronie eksportu, jak i importu miały **wyroby przemysłu elektromaszynowego**. Co więcej ich udział w naszej wymianie – w rezultacie szybszych niż przeciętnie wzrostów – zwiększył się, tj. o 0,4 pkt. proc. (do 40,1%) w eksporcie oraz – w efekcie wzrostu przywozu o 6,1% - o 1,2 pkt. proc. (do 38,7%) w imporcie.

Eksport najważniejszych w tej grupie pozycji, tj. *urządzeń mechanicznych i elektrycznych oraz ich części i akcesoriów* wzrósł w omawianym okresie o 7,7%, z kolei *pojazdów nieszynowych i ich części i akcesoriów* o 5,8%.

Wśród głównych odbiorców wyrobów elektromaszynowych z Polski, najszybciej ich eksport rósł do: Francji (o 12,6%), USA (o 15,5%), Niderlandów (o 7,2%) oraz Rosji (o 10,9%).

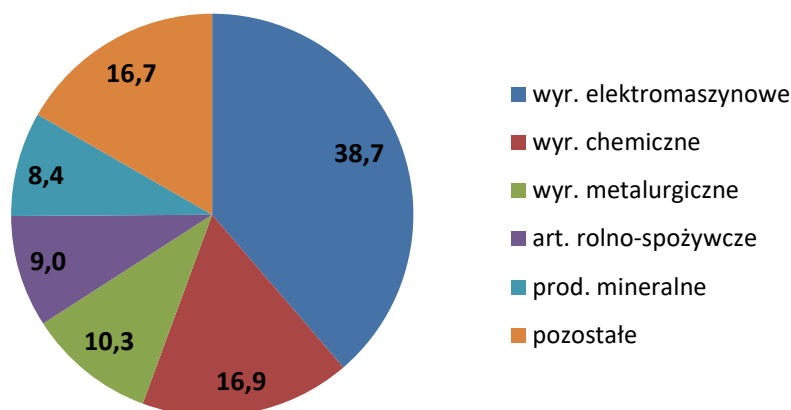
W obrotach wyrobami elektromaszynowymi notujemy nadwyżkę, która w okresie I-III kw. br. nieznacznie wzrosła (o ok 150 mln EUR), do blisko 2,7 mld EUR.

Wykres 19. Struktura towarowa polskiego eksportu w okresie I-IX 2019 r. (udziały w %).

Źródło: DAG MR na podstawie danych GUS.

Wykres 20. Struktura towarowa polskiego importu w okresie I-IX 2019 r. (udziały w %).

Źródło: DAG MR na podstawie danych GUS.

Na drugim miejscu pod względem wielkości obrotów znalazły się **wyroby przemysłu chemicznego**. Stanowiły one odpowiednio 14% (24,3 mld EUR) polskiego wywozu ogółem, czyli tyle samo co przed rokiem oraz 16,9% przywozu (29,2 mld EUR), tj. o 0,2 pkt. proc. mniej niż przed rokiem. Nieznaczne zmniejszenie udziału w przywozie było konsekwencją relatywnie wolnego wzrostu ich importu w omawianym okresie, tj. o 1,7%, na co w pewnej części miał wpływ spadek importu najważniejszej pozycji w tej grupie, tj. *tworzyw sztucznych i artykułów z nich* (o 1,2%). Z kolei eksport całej grupy wyrobów przemysłu chemicznego wzrósł w tempie zbliżonym do średniego, tj. o 4,8%. Podobnie jak po stronie importu najważniejsze znaczenie w wywozie mają *tworzywa sztuczne i artykuły z nich*, których eksport zwiększył się o 3,7%.

Wśród głównych odbiorców wyrobów chemicznych z Polski, najszybciej ich eksport rósł do: Czech (o ok. 7,5%), Rosji (o ok. 9%) oraz na Ukrainę (o ok. 10%).

Wyprzedzenie eksportowe w wymianie wyrobami chemicznymi zaowocowało redukcją pokaźnego deficytu – o ok. 640 mln EUR, do 4,9 mld EUR.

Kolejną pozycję w polskiej wymianie towarowej zajmują **artykuły rolno-spożywcze** – stanowiące 13,3% polskiej sprzedaży i 9% całkowitego przywozu, czyli nieznacznie więcej niż przed rokiem. Jak już wyżej wskazano eksport tej grupy towarów wzrósł o 5,8%, z kolei import o 5,2% (do 15,5 mld EUR). W obrotach artykułami rolno-spożywczymi notujemy nadwyżkę, która w okresie I-III kw. br. wzrosła o ponad 0,5 mld EUR, do 7,6 mld EUR.

W ujęciu geograficznym w pierwszych 9 miesiącach 2019 roku najszybszy wzrost eksportu towarów rolno-spożywczych, spośród głównych rynków, dotyczył Włoch (wzrost o ok. 10%), Francji (o ok. 8,5%) oraz Rumunii (o ok. 9,5%).

Niskie dynamiki w okresie I-III kw. br. charakteryzowały obroty **wyrobami metalurgicznymi**. Ich eksport zwiększył się zaledwie o 2,5% (do 17,3 mld EUR), a import spadł o 4,3%, do 17,7 mld EUR. W obrotach tymi towarami notujemy deficyt, który w okresie I-III kw. br. wyniósł ok. 450 mln EUR, tj. poziom 1,2 mld EUR niższy niż przed rokiem.

Dynamicznie wzrosty eksportu wyrobów metalurgicznych w omawianym okresie odnotowano m.in. na następujące rynki: Niderlandy (o 9%), Chiny (o 33%) oraz Rumunia (o ponad 9%).

W handlu **produktami mineralnymi**, po odnotowanym w 2018 roku gwałtownym wzroście obrotów, w okresie I-III kw. 2019 roku nastąpił ich spadek, tj. w eksporcie o ok. 8% (do blisko 4,3 mld EUR) oraz imporcie o 4,3%, do 14,5 mld EUR. W konsekwencji ich udział spadł odpowiednio o: 0,3 pkt. proc., do 2,5% w eksporcie oraz 0,6 pkt. proc., do 8,4% w imporcie. Wyniki obrotów wyrobami mineralnymi przełożyły się na redukcję deficytu wymiany o ok. 285 mln EUR, do ok. 10,3 mld EUR.

V. Prognoza obrotów towarowych na rok 2019

Sytuacja w obszarze handlu zagranicznego Polski jest nadal dosyć trudna do prognozowania, co w głównej mierze wynika z niejednoznacznych oczekiwań, co do perspektyw gospodarki światowej, w rezultacie licznych czynników niepewności.

Niemniej od ostatniej naszej projekcji miało miejsce pogorszenie perspektyw dla większości gospodarek, nie tylko rozwiniętych, ale również rozwijających się. W szczególności spowolnienie dotyka strefę euro, a przede wszystkim przetwórstwo przemysłowe. Wyjątkowo słaba passa utrzymuje się w przemyśle samochodowym.

Według MFW, gospodarka światowa znajduje się obecnie w stanie zsynchronizowanego spowolnienia. W bieżącym roku ma ona wzrosnąć 3% (*projekcje z października br.*), tj. najwolniej od czasu światowego kryzysu finansowego i jednocześnie o 0,3 pkt. proc. wolniej niż analitycy spodziewali się jeszcze w kwietniu br.

Również analitycy OECD są zdania, że globalny wzrost gospodarczy traci na sile, a jego perspektywy są coraz bardziej niepewne. W listopadzie br. organizacja podtrzymała swoją wrześniową decyzję o obniżce prognoz światowego wzrostu o 0,3 pkt. proc., do 2,9% w 2019

r. We wrześniu br. szacunki na bieżący rok zostały zrewidowane *in minus* w prawie wszystkich gospodarkach grupy G20, a w szczególności tych opierających wzrost na eksporcie i inwestycjach. Według analityków OECD nasilające się konflikty handlowe w coraz większym stopniu negatywnie przekładają się na inwestycje i produktywność, jak również zwiększają niepewność przy podejmowaniu decyzji polityki monetarnej oraz powodują wzrost ryzyka na rynkach finansowych. Co więcej utrzymujące się napięcia handlowe i słabość sektorów produkcyjnych mogą osłabić wzrost zatrudnienia, dochody gospodarstw domowych i wydatki, zagrażając jednocześnie i tak słabym perspektywom wzrostu gospodarki globalnej.

Podwyższenie niepewności w obszarze globalnych obrotów znalazło swój wyraz w drastycznych korektach *in minus* jego wzrostu na rok bieżący. O ile w kwietniu 2019 r., MFW szacował wzrost globalnego handlu towarów i usług o 3,4% (w ujęciu realnym), w lipcu o 2,5%, to w październiku br. te szacunki zostały obniżone do zaledwie 1,1%. Jednocześnie oznaczać to będzie spowolnienie aż o 2,5 pkt. proc. w stosunku do poprzedniego roku i najwolniejszy wzrost od roku 2009 r. Natomiast wrześniowe projekcje Światowej Organizacji Handlu wskazują, że wolumen globalnego handlu wyłącznie towarami wzrośnie w roku bieżącym o 1,2%, czyli o 1,4 pkt. proc. wolniej niż szacowano jeszcze w kwietniu. Jeśli prognozy te się sprawdzą będzie to o 1,8 pkt. proc. wolniejszy wzrost niż w roku 2018 r. Zgodnie z szacunkami analityków z WTO, obniżenie dynamiki wymiany dotknie większość regionów, w tym w Europie eksport spowolni o 1 pkt. proc. (do 0,6%), a import o 0,7 pt. proc. (do 0,4%).

Tabela 5. Tempo wzrostu obrotów towarowych w podziale na regiony w 2018 r. oraz prognozy na 2019 r. (wolumen w %)

	Eksport		Import	
	2018	2019	2018	2019
Ameryka Północna	4,3	1,5	5,0	2,9
Ameryka Południowa i Środkowa	0,6	1,3	5,2	-0,7
Europa	1,6	0,6	1,1	0,4
Azja	3,8	1,8	5,0	1,3
Inne regiony*	2,7	0,9	0,5	2,6

Źródło: DAG MR na podstawie danych WTO, *Afryka, Bliski Wschód i WNP.

Mniej korzystnie niż jeszcze kilka miesięcy temu kształtują się projekcje dla strefy euro, dla której i tak już wcześniej szacowano istotne spowolnienie. Według KE (*październikowe projekcje*), kraje strefy euro będą w bieżącym roku rozwijać się w tempie 1,1%, czyli o 0,8 pkt. proc. wolniejszym niż przed rokiem i jednocześnie o 0,1 pkt. proc. wolniejszym niż szacowano wiosną 2019 r. Nieznacznie wyższego tempa wzrostu ekonomiści z KE oczekują dla całej UE – tj. o 1,4% w 2019 r. Niemniej wskazują oni, że gospodarka europejska wydaje się zmierzać w kierunku przedłużającego się okresu słabszego wzrostu, na co wpływ będzie miało coraz to mniej korzystne i bardziej niepewne otoczenie zewnętrzne, w tym w sektorze przemysłu wytwórczego. Wśród krajów UE szczególnie niekorzystne na rok bieżący są prognozy PKB dla Niemiec (wzrost o 0,4%) oraz Włoch (o 0,1%). Szybszy niż przed rokiem, wzrost gospodarczy szacowany jest dla zaledwie 5 rynków, tj. Litwy (o 3,8%), Bułgarii (o 3,6%), Danii (o 2%), Chorwacji (o 2,9%) oraz Rumunii (o 4,1%).

Z punktu widzenia naszych eksporterów szczególnie ważne jest to, że popyt ma pozostać głównym motorem wzrostu w UE, niemniej ma on spowolnić w bieżącym roku o 0,2 pkt. proc., do 1,7%⁷. Z drugiej jednak strony, w skali całego 2019 r. szybciej niż przed rokiem, ma rosnąć import UE – o 3,3%⁸ (wobec 2,9% w 2018 r.). Co więcej wskaźnik ten został podwyższony z 3,1% szacowanych wiosną. Ożywienie importu (r/r) przewidziane jest dla 9 krajów unijnych, w tym dla Francji o 0,9 pkt. proc. (do 2,1%) i Wielkiej Brytanii o 2,1 pkt. proc. (do 2,8%).

USA, do których w ostatnim okresie dynamicznie rośnie nasz eksport mają w bieżącym roku wzrosnąć o 2,3%⁹, a ich import o 2,2%, co będzie oznaczać spowolnienie odpowiednio o: 0,6 pkt. proc. i 2,2 pkt. proc. w stosunku do roku poprzedniego. Z kolei dla rozwijających się krajów Azji, KE szacuje wyhamowanie wzrostu o 0,7 pkt. proc., do 5,7%, w tym dla Chin o 0,5 pkt. proc., do 6,1%. Szczególnie słabo wyglądają perspektywy importu tego regionu – wzrost tylko o 0,5% w 2019 r. (wobec 7,6% przed rokiem), o czym w głównej mierze ma zdecydować jego spadek do Chin (o 1,7%). Kraje WNP mają natomiast rozwijać się w bieżącym roku w tempie 1,7% (wobec 2,7% w 2018 r.), w tym Rosja w tempie 1% (2,3% w 2018 r.). Przełoży się to także na wyhamowanie ich importu, w tym całej WNP – o 2,6 pkt. proc., do 1,5%. Z kolei import do Rosji ma spaść w br. o 0,1% wobec wzrostu o 2,7% w 2018 r.

Mimo słabszej koniunktury u naszych głównych partnerów handlowych oczekuje się, że ekspansja zagraniczna naszych przedsiębiorstw utrzyma się na ścieżce wzrostu. Stabilizująco na dynamikę polskiego eksportu będzie nadal oddziaływać jego postępująca dywersyfikacja geograficzna i to zarówno w stronę rynków pozaunijnych, jak również w ramach samej UE. Co więcej paradoksalnie spowolnienie w strefie euro także w pewnym stopniu powinno sprzyjać dynamice naszego eksportu. W obliczu bowiem słabszej koniunktury wzrasta wśród konsumentów popyt na konkurencyjne cenowo produkty, które dzięki niższym, na tle bogatych krajów UE, kosztom pracy, dostępne są właśnie w Polsce.

W rozwoju eksportu, naszym przedsiębiorstw sprzyja także dobra koniunktura naszej gospodarki. Przewidywany przez KE wzrost polskiego PKB w br. to 4,1%, co na tle pozostałych państw UE wciąż plasuje Polskę w ścisłej czołówce. Prognoza wpisuje się w szacunki innych instytucji, m.in. MFW, który oczekuje w br. wzrostu o 4%. Podobne oczekiwania przedstawia Bank Światowy i OECD, które wskazują na możliwość wzrostu PKB rzędu 4,3% w 2019 r.

Eksport towarów i usług w Polsce (w ujęciu realnym) ma z kolei zwiększyć się o 4,8%¹⁰ w 2019 r. Tym samym pod względem tempa wzrostu eksportu, Polska wśród krajów UE, będzie się plasować na 5pozycji. Jednocześnie, analogicznie jak w poprzednich latach, będzie ono zdecydowanie tj. 2-krotnie szybsze niż w całej UE. Zaowocuje to jednocześnie dalszym umocnieniem roli Polski wśród unijnych rynków eksportowych.

⁷ Popyt wewnętrzny.

⁸ Wolumen importu towarów i usług.

⁹ Prognozy KE z października 2019 r.

¹⁰ Prognozy KE z października 2019 r.

Pewnym optymizmem napawają także ostatnie informacje dotyczące:

- poprawy nastrojów gospodarczych w UE - w listopadzie 2019 r. wskaźnik nastrojów gospodarczych (ESI) zarówno w UE, jak i strefie euro wzrósł, tj. odpowiednio o 0,9 pkt. (do 100,0 pkt.) i o 0,5 pkt. (do 101,3 pkt.)
- ożywienia globalnego przetwórstwa - w listopadzie br. indeks PMI, po raz pierwszy od kwietnia br. znalazł się powyżej granicy 50 pkt.

Relatywnie pozytywne tendencje utrzymują także się w polskim sektorze przemysłowym. Według danych GUS w październiku br. produkcja sprzedana przemysłu była wyższa o 3,5% r/r, natomiast w porównaniu z wrześniem br. wzrosła o 7,8%. W skali pierwszych 10 miesięcy br. produkcja przemysłowa wzrosła o 4,3%.

W rezultacie występujących powyższej przedstawionych czynników, jak również dobrych wyników polskiej ekspansji w skali trzech kwartałów br. podtrzymujemy nasze szacunki dot. dynamiki eksportu w 2019 r. na poziomie 6%.

Jednocześnie w warunkach przewidywanej malejącej krańcowej skłonności do konsumpcji oraz spodziewanego ograniczenia dynamiki inwestycji w IV kw., zasadna wydaje się korekta w dół oczekiwań dot. dynamiki polskiego importu (dotychczasowa prognoza zakładała wzrost na poziomie 5%). Co więcej spowalniająco na tempo wzrostu importu w Polsce w bieżącym roku oddziałują także spadające ceny ropy naftowej. Wg projekcji MFW w całym 2019 r. ceny ropy Brent ukształtują się na poziomie ok. 61,8 USD, tj. o 9,6% niższym niż w 2018 r.

Tym samym, oczekujemy, że w roku 2019:

- **eksport towarów wzrośnie o ok. 6% (do ok. 237 mld EUR),**
- **import towarów wzrośnie o ok. 3,5% (do ok. 236,2 mld EUR)**
- **nadwyżka obrotów towarami wyniesie ok. 0,8 mld EUR.**

Należy tutaj podkreślić, że powyższe prognozy odnoszą się do wyników naszych obrotów towarowych za rok 2019, które jako ostateczne GUS opublikuje na przełomie lipca i sierpnia 2020 r. Analogicznie jak w poprzednich latach oczekujemy, że tempo wzrostu naszych obrotów wg danych wstępnych (dostępnych w I połowie lutego 2020 r.) może być niższe (wg naszych oczekiwań od 1 do 1,5 pkt. proc. w skali całego 2019 r.).

Powyższe prognozy obarczone są ryzykiem wynikającym przede wszystkim z niepewności co do koniunktury w globalnej gospodarce, w tym pogłębienia spowolnienia na rynkach naszych partnerów – głównie w strefie euro. Niepewność wynika także z możliwości zaostrzenia się konfliktów ograniczających handel światowy. Kolejnym źródłem ryzyka są ceny ropy naftowej i innych surowców energetycznych na świecie, a także krajowe zmiany regulacyjne przekładające się na ceny energii.

Opracowano:

Monika Walczak

Wydział Analiz Makroekonomicznych i Prognoz

Departament Analiz Gospodarczych

Akceptował:

Michał Szymczuk

Naczelnik Wydziału

Marlena Tryka

Zastępca Dyrektora Departamentu

Warszawa, grudzień 2019 r.